

Birey Veya Meslek Grupları İçin Toplumsal Statü Bağlamında Amaç Yönelimli Mesleki Farkındalık Eğitiminin Önemi

The Importance Of Goal-Oriented Professional Awareness Education In The Context Of Social Status For Individuals Or Occupational Groups

Samed ARI*

Öz:

Mesleki farkındalık, sadece yapılan iş ile işin öznesi insan olarak duyguların farkında olmak; duygu ve düşünceleri yapılan işten ayrı tutmak demek değildir. Yani sadece yapılan işten işi yapanı soyutlamak mesleki farkındalık değildir. Aksine bu çalışma, mesleki farkındalığı mesleğin farkında olarak davranma haliyle algılamakta ve iş ile işi yapan hususundan ziyade, işi yapanın toplumsal ilişkileri üzerinde mesleki farkındalığın rolüne odaklanmaktadır. Mesleki farkındalık kavramıyla kişinin meslekten kaynaklı sosyal statüsüne uygun davranabilmesini sağlamak ve mesleğin çıkarlarına yönelik bir farkındalık biçimlendirilmektedir. Diğer her hususta olduğu gibi kişinin sosyal davranışları tutum ve inançlardan etkilenmektedir. Her davranış, kişinin tutumlarından pay almaktadır. Mesleğe ilişkin davranışlar da böyledir. Kişinin mesleğine yönelik, kendi meslek grubu ve diğer meslek gruplarıyla ilişkilerinde taşıdığı tutum ve inançların farkında olması mesleki farkındalık zemininde mümkündür. Mesleki farkındalık kişinin başta mesleki ve kişisel olmak üzere sosyal amaçlarına ulaşması için de gerekli olan bir farkındalıktır. Mesleki farkındalığın oluşturulması; kişinin mesleki beceri, ilgi ve yeteneklerinin farkına varmasını sağlarken yine kişinin ifa ettiği mesleğin sosyal ve kültürel boyutlarında daha profesyonel olmasını sağlar. Bu çalışmayla birlikte meslek eğitimi sırasında, ayrı ayrı her meslek için geçerli olmak üzere, mesleki farkındalık eğitiminin gerekliliği ve nasıl olması gerektiği hakkında

* Sosyolog, T.C. Adalet Bakanlığı, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir/ Türkiye, samedari88@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9354-3092

ipuçları sunulacak olup tüm meslekleri kapsayan genel bir mesleki farkındalık eğitiminin seçilen bir mesleğe uyarlanması da mümkün olacaktır.

Anahtar sözcükler: Farkındalık, mesleki farkındalık, meslek kültürü, toplumsal statü, anahtar rol, sosyal kimlik, grup aidiyeti.

Abstract:

Professional awareness does not mean only being aware of the emotions as the human being the subject of the work with the work done; keeping feelings and thoughts separate from the work done. In other words, it is not professional awareness to isolate the person who does the work only from the work done. On the contrary, this study perceives the professional awareness as being aware of the work and focuses on the role of professional awareness on the social relations of the doer rather than the issue of the work and the person doing the work. With the concept of professional awareness, to enable the person to act in accordance with his/her professional social status and awareness for the interests of the profession is formed. As in every other issue, a person's social behaviour is affected by attitudes and beliefs. Every behaviour takes its share from one's attitudes. Professional behaviour is the same. It is possible on the basis of professional awareness to be aware of the attitudes and beliefs that a person has towards his profession, in his relations with his own professional group and other occupational groups. Professional awareness is an awareness that is necessary for the person to reach his social goals, especially professional and personal. While creating professional awareness enables the person to realize his professional skills, interests and abilities; it also enables the person to be more professional in the social and cultural dimensions of the profession he/she performs. With this study, clues will be presented on the necessity of professional awareness education and how it should be, to be valid for each profession separately during professional training, and it will also be possible to adapt a general professional awareness education covering all professions to a chosen profession.

Keywords: Awareness, vocational awareness, profession culture, social status, key role, social identity, group belonging.

Giriş:

Günümüz modern zamanda sosyal hayatta kimlikler, toplumsal roller üzerinden belirlenmekte veya belirlenmesinde bu roller büyük pay sahibi olmaktadır. Bu roller arasında en belirgin olanına ise anahtar rol denilmektedir. Tanışma ritüellerine bakıldığında, sıralama genellikle isimleri ve yaş bilgisini paylaşma ve ardından ise ne iş yapıldığını bildirme yani meslek bilgisini paylaşma şeklinde ilerler. Eğer kısa bir tanışma gerçekleşiyorsa genelde bu iki üç bilgi taraflar için yeterli olmaktadır.

Tanışma sırasında eğer ki meslek bilgisi taraflardan birisince paylaşılmamışsa karşı taraf bunu mutlaka tanışma esnasında sormaktadır. Meslek bilgisi paylaşmadan gerçekleşen bir tanışma hep yarım kalmış bir tanışma hissi bırakmaktadır. Burada meslek detayının verilmesi toplumsal rolü ve statüyü göstermekten ileri gelmektedir. Toplumsal ilişkilerde statüleri belirleyen bu rol, anahtar roldür ve çoğunlukla meslekler üzerinden şekillenmektedir.

Tanışmanın gerçekleşmemesi hâlinde ise insanlar, yabancı hakkında kendi zihinsel şemalarıyla çıkarımlarda bulunurlar. Yabancıнын sosyo-ekonomik konumu, ilişkilerinde kendisini nasıl sunduğu ve nasıl algıladığı bilgisi ile mesleğinde mahir olup olmadığı bilgilerini öğrenmek önceliklidir (Goffman 2014). Mesleki farkındalığı az veya çok olan kişiler çevresindeki insanlara özellikle mesleği ve toplumsal statüsü hakkında sosyal bilgiler göndererek onların merakını giderir ve mesleğinden kaynaklı takındığı tavır ile toplumsal ilişkilerini şekillendirmiş olur.

İnsanlar tarafından kişileri tanımada, tanıtmada, ilişkilerde ve kişilere değer vermede kullanılan en önemli olgulardan birisi mesleklerdir (Karayalçın 2019). Bu nedenle mesleki farkındalık sosyal kıyasa imkân vermesi açısından önemlidir.

Goffman'ın Robert Ezra Park'tan aktardığı gibi (2014) "Biz birbirimizi roller içerisinde tanırız; bu rollerde kendimizi tanırız" ifadesi mesleki farkındalığın önemine işaret etmektedir. Bu nedenle kişilerin kendisini tanıma ve tanıtmada konusunda mesleki farkındalık kavramının merkezi konumda rol aldığını iddia etmek çok da yanlış olmayacaktır. Çünkü mesleki farkındalık kişilerin kendileri hakkında oluşturduğu imajı temsil ettiği sürece bu, kişinin olmak istediği halidir. Bir toplumda doğulur ve kişi olunur. Toplumda silik olmamak ve bir yerden sonra kişi olabilmek için mesleki farkındalığın desteğine ihtiyaç vardır.

İnsanlar; kendilerine karşı, gösterdikleri "olani" doğrultusunda yaklaşılmasını ve gösterilen o "olana" göre davranılmasını beklerler. Bu gösterilen "olan" ise bir duruma göre seçilmektedir. Bu da genellikle anahtar rol olan mesleklerdir. Etkileşimde olunan insanlara anahtar rol hakkında bilgi verildiğinde diğer kimlikler geri planda bırakılarak sunulan benliğe göre davranılması gerektiği mesajı karşı tarafa ulaştırılır. Mesleki farkındalık burada kişinin ne olduğunu karşı tarafa sunan bir araçtır (Goffman 2014).

Kişinin veya meslek mensuplarının mesleki farkındalık durumu, onların toplumsal ilişkileri üzerinde aktif rol oynamaktadır. Toplumsal ilişkileri aslında derinden etkileyen bu faktör genellikle kullanıcıları tarafından fark edilmeden çalışmaktadır. Bu çalışmayla genellikle kişilerin bilincinde olmadığı ve toplumsal rol ve statülerin sergilenişinde etkileri olan mesleki farkındalık kavramına odaklanılarak sosyal rollerin davranışa dönüşündeki gizli kalmış güdü üzerinde durulmaktadır.

Çalışmamızda amacımız birlik olup birlikte hareket edemeyen, ortak amaçlar üremeyen, grup olarak kendi çıkarları noktasında birleşmekte güçlük çeken, toplumsal çıkarlarını savunup koruyamayan meslek mensuplarına; meslekleri üzerinden bir farkındalık kazandırarak meslek kültürünü iyileştirmelerine yardımcı olmak ve meslek mensuplarının grup olduklarının farkına varmalarını sağlamak suretiyle kolektif çıkarları, amaçları, eylemleri ve hisleri doğrultusunda hareket etmelerini sağlamaya yönelik temel oluşturmaktır.

Çalışmamızın bu noktasında; herhangi bir meslek kültürünün, o meslek mensuplarıncaya sergilenen belirli davranış kalıpları ürettiği, mesleki farkındalığı olan kişilerin ait oldukları meslek grubunun çıkarları için daha çok ortak hareket edebildiği, mesleki farkındalığı yüksek üyelerden oluşan meslek gruplarının toplumsal tabaka içerisinde daha iyi statüye ve sosyal güce sahip oldukları varsayılmaktadır.

Çalışmada araştırma yöntemi, literatür taraması ile ulaşılan kaynaklarda nitel içerik analizi, yorumlayıcı biçimde uygulamaya yönelik kurgulanmaktadır. Kavram araştırması sonucu ulaşılan varsayımların uygulanmasına yönelik zemin hazırlanmaktadır.

Bu çalışmada farkındalık, meslek grubu ve aidiyet, sosyal kimlik, toplumsal rol ve statü, meslek kültürü ve meslek değerleri kavramları üzerinde durularak mesleki farkındalığın önemi aktarılıp bu kavramlarla mesleki farkındalık arasındaki ilişkiye değinilecek olup son olarak mesleki açıdan birlikte hareket etmekte güçlük çeken meslek gruplarına, mesleki farkındalık eğitiminin içeriği ve önemi hakkında önerilerde bulunulacaktır.

Araştırma sırasında mesleki farkındalık kavramının bazı kavramlarla daha fazla ilişkili olduğu keşfedildiğinden, bazı başlık altında toplanan metinlerin diğerlerine göre haliyle biraz daha uzun olduğunu hatırlattıktan sonra, bu girişi ileride gerekli olabilecek bazı tanımlamalara geçerek sonlandırmak yararlı olacaktır.

Farkındalık Nedir?

Türk Dil Kurumu güncel Türkçe Sözlüğünde fark etmek; görmek, seçmek; anlamak, sezme, ayırt etmek anlamına gelmektedir.

Farkındalık, “Olgu ve olayları doğru okuyabilme, derinlemesine görebilme, tanıma ve anlama konusunda bilinçli yaklaşabilme, ön yargısız ve tarafsız bakabilme kabiliyetidir” (Şimşek 2016). Farkındalık bir konuyu tam manasıyla idrak etmeyi ve devamlı bir şekilde görmeyi, sezmeyi ve ayırt etmeyi gerektiren farkında olma halidir.

Farkındalık seviye seviye ortaya konulabilen bir kavramdır. Farkındalığa dair seviyenin artması kişinin yaşamına ve sosyal ilişkilerine yön verebilmesini ve içinde bulunulan durumlara verebileceği tepkileri çeşitlendirmektedir (Kunduracılar, Akbaş, Büyükuysal, Biçki ve Erdem 2012).

Çalışmada farkındalık kavramına, mesleki gerekliliklere ve mesleki davranışlar altında yatan düşüncelere odaklanma açısından yaklaşmaktadır ve kavram, bu hâlin toplumsal ilişkilerde sürekli olması şeklinde çerçevelenmiştir.

Mesleki Farkındalık

Mesleki farkındalığı tanımlamadan önce mesleğin ne olduğunu aktarmakta fayda bulunmaktadır. Çünkü meslek tanımı içerisinde farkındalığı gerektiren ifadeleri bulmaktayız. Meslek, “Bir insanın hayatını kazanmak amacıyla icra ettiği eğitim, çalışma, bilgi birikimi ve yetenek geliştirmeyi gerektiren iş” (Kunduracılar ve diğerleri 2012) olarak tanımlanmaktadır. Tanımın kendisinde bir takım kategorilerde gelişim olması gerektiği ifade edilmiştir. Bu kategorilerde gelişim için farkındalık olmalıdır. Hayatların kazanılması amacıyla bilinçlenmeye, bu amaçla eğitim almaya, bilgi birikimine ve kendini geliştirmeye mesleki farkındalık yardımcı olmaktadır.

Yine meslek, “Bireyi geniş topluma bağlayan temel bağdır. Kişinin topluma eklenişi ve onunla bütünleşmesi mesleği üzerinden gerçekleşir. Kamusal alandaki görünürlüğü de yine en çok mesleği aracılığıyla mümkün olur” (İlhan 2008). Mesleğin topluma karışma ve toplumsal alanda var olma açısından rolü büyük olduğuna göre sahip olunan mesleğin farkında olmak da o kadar önemlidir. Çünkü toplum kişiyi mesleği ile algılamakta ve ona mesleği üzerinden statü verip tanımlamaktadır. Günümüzde toplumsal statü sensörleri meslekleri algılamaya daha yatkındır. Eğer mesleğe uygun davranışlar sergilenmez ise bu sensörler kişiyi doğru okuyup algılayamaz ve ona göre de verilen statüsel değer düşmeye başlar.

Her meslek mensubu az çok kendini diğer mesleklerden ayıran veya farklılaştıran davranış, zihniyet ve ahlaka sahiptir. Mesleki farkındalık demek sahip olunan mesleğin davranış biçimleri, fikir yapısı ve etiği hakkında bilinçli farkındalığın olması demektir. Böylece icra edilen mesleğin kişide davranış ve düşüncesini biçimlerini şekillendirdiğini söyleyebilmek mümkündür (Kaplan 2016).

Mesleğinde farkında olmak demek; mesleğin etiğinden, üyelere rehberlik edecek ilkelerden, mesleğin duygularından, meslekten beklentilerden, mesleğin özelliklerinden, üyelerin çoğunluğunca boş vakitlerin nasıl değerlendirildiğinden ve mesleğin norm ve değerlerinden haberdar olmak demektir.

Mesleki farkındalık, meslekle ilgili “uyanıklık” hâlinde olmaktır. Kişinin mesleki açıdan kendisini tanıması ve bulunduğu çevrede mesleki anlamda olup bitenler hakkında ayırdımında bulunmasıdır. İnsanlar farkında olmadığı konularda, farkında olmadığı şeyin ne olduğunu bilemezler. Ancak farkındalık oluşmaya başladığı anda, şeylerin ne olduğunu bilebilirler. Mesleki farkındalık, kişide mensup olduğu meslek grubuna yönelik bir duyarlılık uyandırmaktadır. Kişinin kendi meslek grubuna daha çok katkı sağlamasını mümkün hâle getirmektedir.

Mesleki farkındalık, herhangi bir mesleki eğitimde kişinin duygusal, sosyal ve entelektüel tatminini sağlaması açısından da önemlidir. Mesleki eğitim içerisinde, mesleki farkındalık eğitimi de verildiğinde meslek eğitimi tam anlamıyla amaçlarına ulaşacaktır. Çünkü mesleki eğitimin amacı, talip olan kişiye mesleğe dair bilgi ve beceri kazandırmak olup bu suretle kişide fiziksel, duygusal, sosyal, entelektüel ve ekonomik gelişim sağlamaktır (Şahsuvaroğlu 2003). Verilen meslek eğitimi, amaçlarından fiziksel ve ekonomik amaçlara ulaşmayı mümkün kılarken duygusal, entelektüel ve sosyal gelişim amaçlarına ulaşabilmek ve bunları sürdürüp koruyabilmek için mesleğinde farkındalık eğitimi gerekmektedir. Çünkü mesleki farkındalık, meslek bilgisinden

ziyade meslek kültürüne yönelik bir farkındalıktır (Köktürk 2006). Mesleki farkındalık, mesleğin uzmanlığından çok mesleğin kültüründe, sosyal, duygusal ve entelektüel yönünde profesyonelleşmeyi mümkün kılmaktadır.

Kişinin kendi mesleki durumunu tanıyıp anlaması, bununla birlikte meslek grubuna ait olmanın gerektirdiklerini doğru bir şekilde okuyup derinlemesine görebilmesi mesleki farkındalıktan geçmektedir. Mesleki farkındalığı olan üye, meslek grubunun sorunlarına yönelik çözümler üretme çabasında olan kişidir. Mesleki farkındalık ile kişi, böylece meslek için kendisine düşen sorumluluğun farkına varır ve bunun için çabalar.

Bir mesleğin her bir mensubu sosyal, akademik, duygusal, mesleki gelişimi, geçmiş deneyimleri, koşulları, istekleri, öğrenme tarzları, dünya görüşü gibi unsurlarla birbirlerinden farklıdır. Ancak bu farklılığın içinde farklılığa rağmen birlik nasıl sağlanır? Mesleki farkındalık, bu soruya yeterli düzeyde cevap vermektedir. Kişisel alanlarında farklı olan meslek üyelerinin, bir üst çatı altında toplanmasını mümkün kılan ve farklılıkları uyum içinde bir araya getiren unsur mesleki farkındalıktır.

Mesleki farkındalığın artmasını sağlayacak hususlardan biri ise dil ve kültür arasındaki ilişkide yatmaktadır. Meslek içerisinde oluşturulan ortak dil, mesleğin ortak söylemini oluşturmaktadır. Bu ortak söylemler meslek kültürünü beslemekte ve üyeleri için daha belirgin hale getirmektedir. Meslekle ilgili yapılacak olan okumalar, zamanla günlük konuşmalara karışır ve meslekle ilgili ortak söylemlerin gelişmesine ve kullanılmasına yardımcı olur (Kaplan 2016). Böylece burada mesleki farkındalık ile dil ve kültür kavramlarının kesiştiği ortak noktaya da kısaca değinmiş olmaktadır.

Mesleki farkındalık, meslekle ilgili ön bilgi sahibi olmayı gerektirmektedir. Mesleğin etkileşimde bulunduğu gruplara, mesleki hassasiyete, mesleğin kanuni metinlerine, görev ve sorumluluklarına gibi meslekle ilgili konulara da ilgili olmayı gerektirir (Kunduracılar ve diğerleri 2012).

Mesleki Farkındalık ve Meslek Grupları

Mesleki farkındalık aslında mesleki gruba bağlı olan üyelerin, genelde birbirine yakın davranışlar sergilemesinin bir nedeni ve sonucudur.

Mesleki farkındalık, meslek grubunun üyeleri arasında “düşünce birliği” sağlayan bir unsurdur. Düşüncelerde birlik ilkesi oluşturur ve böylece ilkesi olan gruplar da ortak çıkar ve mesleki hedefler için daha kolay örgütlenerek amaçlarına daha güçlü ulaşabilirler (Goffman 2014).

Mesleki farkındalığın olmadığı meslek gruplarını, Bauman'ın değişikle “vestiyer cemaatler” (2017) olarak niteleyebiliriz. Bu birliktelikler, üyelerinin dert ve sıkıntılarını grup içinde astıkları bir vestiyer gibidir. Herkes grup içerisinde sorununu, derdini, sıkıntısını yanar ve paylaşır ancak o dert, sıkıntı, sorun hiçbir zaman gruba ait olmaz. İşte mesleki farkındalık, meslekle ilgili olsun veya olmasın ama özellikle meslekle ilgili olmak üzere üyelerin dert ve tasalarının grubun derdi ve tasası olduğu bir birlikteliği mümkün kılar.

Durkheim, “İnsan kişiliği kutsaldır; çığnenemez ya da sınırları içerisine girilemez, oysa aynı zamanda en yüce yarar başkalarıyla iletişimden gelir” (aktaran Goffman 2014) demektedir. Kişiler hem kendileri hem de temsil ettikleri meslek gruplarının yüksek yararı için başka mesleki gruplarla iletişim kurmalıdır. Bu yüksek yararı elde edebilmek için kişi, mesleğinin farkında olmalı ki; mensup olduğu meslek grubunun ortak çıkarlarını, amaçlarını ve eylemlerini savunabilip iletişimle elde ettiği verileri kıyas edebilsin.

Bir meslek grubunun mesleki açıdan toplum yararına üst düzeyde kaliteli hizmet verebilmesi ve disipliner anlamda daha güçlü ve etkili olması mesleki farkındalığının hangi seviyede olduğuna bağlıdır. Mesleki farkındalığı yüksek meslek grupları daha fazla oranda sosyal güce sahiptirler.

Mesleki farkındalık, kişinin dâhil olmaya çalıştığı veya zaten dâhil olduğu gruba uyumunu ve grubun ilkelerine uygun kültür içerisinde davranışları sergilemeyi kolaylaştırmaktadır. Çünkü toplum içerisinde çeşitli sosyal gruplara veya cemaatlere bağlı olan kimseler, genelde birbirlerine yakın davranışlar sergilerler. Buna “kitlesel karakter” de denilebilir. Aynı meslek grubunda yer alan fertler, kılık kıyafetleriyle birbirlerine benzedikleri gibi davranışlarıyla da benzemektedirler. Mesleki farkındalık, bir mesleki sosyal örgüte uyumu ve bu süreçten sonra gruba uygun davranışı sergilemeyi kolaylaştırmaktadır.

Kişi ne kadar gruba üye ise aslında o kadar da farklı toplumsal alanda sergilediği benliği vardır. Her bir grup içerisinde o gruba uygun farklı benlikler sergilenmektedir (Goffman 2014). Mesleki farkındalığı olan kişi, meslek grubuna ve mesleği için kazanım istediği otorite veya gruplara karşı; diğer gruplara gösterdiği toplumsal benliğini sergilemez. Mesleğinin farkında olarak oynadığı rolün gereklerine uygun davranır ve kazanımları için karşı gruplarda güçlü bir etki bırakmaya çalışır. Bununla birlikte mesleki grubuyla çok fazla kazan-kaybet ilişkisi bulunmayan gruplara karşı, mesleki rolün dışında davranmak o gruplar ile ilişkileri açısından çok fazla kaybettirmez. Ancak yine de mesleğin gerektirdiği davranışların sergilenmediğini izleyen rakip gruplar, ölçülen sosyal değeri düşürmeye çabalayabilir. Sözün gelişi bir doktorun kırsal alanda dolmuş şoförü gibi davranması onunla şoför arasındaki ilişkiyi daha çok kuvvetlendirebilir. Ancak hem kendi grubu hem de diğer gruplar tarafından dışlanma ihtimali vardır. Burada yanlış anlaşılmadan belirtmeli ki bir meslek olarak davranışları, tutumları, toplumsal rol ve değerleri açısından şoförlük ve doktorluk mesleği örnek olarak verilmiştir. Öyle ki örnek verilen iki meslek mensubu arasında farklı rollerin sergilendiği, sizler bu satırları okurken bile zihinlerde şekillenmektedir. Bunun sebebi ise verilen örnek iki meslek grubunun aynı statü takımı içerisinde yer almamasından kaynaklanmaktadır. Yine sosyal çevrede etkileşimde bulunulan meslek olarak çiftçi, avukat, hâkim, polis, esnaf, taksii şoförü, memur, tesisatçı, iş adamı, bankacı, geri dönüşüm işçisi, mimar, pazarıcı, diş hekimi, müteahhit, öğretmen gibi mesleğe sahip olan kişilerin de rol takımlarının farklı olduğunu görebilmekteyiz.

Mesleki farkındalık, kişinin mesleki rolünü yansıtırken sürekli özenli olmasını sağlamaktadır. Dışarıya karşı mesleki tutumu, özenli bir şekilde devam ettirmek, kişinin mensup olduğu meslek grubunun imajını zedeleyebilir. Ancak kişilerin mesleki rolüne uygun davranması için sadece özenli olması yeterli olmayabilir. Bu

durumda kişiyi mesleki rol içerisinde tutacak meslek etiği ve meslek içi zımnî talimatlar olmalı veya oluşturulmalıdır. Aynı mesleğe mensup kişiler için o meslek kültürüne uygun olmayan eylemler hususunda kişiyi uyaracak ve mesleğe uygunsuz davranışları yapmaktan men edecek normlar geliştirilmelidir. Bu aslında mesleğin deontolojisidir.¹ Mesleki farkındalık, mesleğin deontolojisinin uygulanmasına katkıda bulunurken aynı zamanda ondan da beslenmektedir. Meslek deontolojisinin üyelerce sergilenmesi için mesleki farkındalık gereklidir. Mesleki farkındalık, deontoloji ile toplumsal ilişkiler arasında kurulan bir bağıdır. Deontolojik sonuçların toplumsal ilişkilere ulaşmasını sağlayan bir köprüdür.

Bazı meslek gruplarında nadiren üyelerin birbirinin davranışından sorumlu tutulduğu, bazılarında ise çoğunlukla sorumlu tutulduğu görülmektedir. “Annelik” mesleği değerlendirilecek olursa; annelik rolüne uygun davranmayan “kötü” anneler, bir bütün olarak anneliğin imajını zedelemeyebilir. Öte yandan bazı meslek gruplarının üyeleri diğerlerinin gözünde öyle özdeşleşmişlerdir ki mesleği icra eden bir üyenin “uygunsuz davranışı” bütün meslektaşlarının itibarını zedelemektedir. Bu halin tam tersini görmek de mümkündür. Meslektaşların iyi tutuma sahip olması mesleği icra eden diğer üyelerin de itibarına olumlu yansımaktadır. Mesleğin imajının zedelenmemesi için meslek üyelerinin mesleki farkındalık eğitimi ile disipline edilmesi gerekmektedir.

“İki takım, etkileşim amacıyla birbirlerini taktim ettiklerinde, her bir takımın üyeleri iddia ettikleri kişiler oldukları izlenimini devam ettirirler: oynadıkları karakterin içerisinde kalırlar” diyen Goffman (2014), benliğin sunumunu tiyatro sahnesi metaforuyla betimlerken; takımı, mesleki gruplar olarak algılamaktayız. Mesleki farkındalık ile grubun üyelerinin takım haline gelmesi kolaylaşır ve takım ruhu içerisinde meslek grubu için yasal düzlemde ne yapılması gerekiyorsa o yapılabilir. Mesleki farkındalığı olan gruplar, diğer mesleki gruplarla etkileşim hâlindeyken grup rollerinin içerisinde kalarak davranışlarını ona göre sergilerler ve öyle ki kendisine ait özel görüşleri de bastırarak diğer gruplara kendilerini kabul edilebilir olarak sunmak isterler.

Bir mesleki grup içerisinde birlikte hareket etmeyi sağlayacak işaretler varsa o grup, daha çok ortak hareket edebilir. Mesleki grup üyelerinin kendi aralarında bilmesi gereken “zımnî” işaretleri algılayabilmesi ve o işaretçilerin talimatlarına göre hareket edebilmesi mesleki farkındalık ile sağlanabilir. Bu işaretler mesleğin gerektirdiği bir davranış olabilir, mesleki bir tutum olabilir, meslek üyelerinin genelinin yaptığı bir aktivite olabilir ya da mesleki bir duygu olabilirler. Bir mesleki grup üyesi bu işaretleri ne kadar okuyabilirse o denli grubun bir parçası olur ve meslek grubunun amacına ve çıkarlarına ulaşmasına, sorunlarını çözmesine yardımcı olabilir. Kişide mesleki farkındalık ne denli yüksekse o denli de bu grup içi zımnî işaretler okunabilir.

¹ Deontoloji, bir mesleği uygularken mutlaka uyulması gereken ahlaki değer ve etik kuralları inceleyen bilim dalıdır” (Wikipedi, Erişim Tarihi: 09 Mayıs 2021) Bir meslek icra edilirken uyulması gereken etik kurallar bütünüdür.

Mesleki Farkındalık ve Sosyal Kimliğimiz

Bilindiği üzere sosyal kimlik kuramı Henri Tajfel ve John Turner tarafından oluşturulmuştur. Bu kuram içerisinde, genel olarak grup üyeliği, grup içi süreçler ve diğer gruplarla ilişkiler ele alınır. Elbette burada bu kurama ve daha öncesi grup araştırmalarına hem konu hem de çalışma amacı açısından çok fazla değinilmeyecek ancak; bu kuram üzerinden sosyal kimlik kavramı kısaca açıklanıp mesleki farkındalık kavramı ile ilişkisi kurulduktan sonra sonuç ve öneriler bölümünde çıkarımlarda bulunulacaktır.

Sosyal kimlik kuramı; kişiye uygun olan bir grup üyeliği, kişinin kendi kimliğinden vazgeçmesine ve yerini sosyal kimliğe bırakmasına sebep olur demektir (Demirtaş Andaç 2003). Mesleki farkındalık bir grup üyeliğinin anlamlı olmasına katkı sunarken aynı zamanda grup kimliğine bürünmeyi sağlar ve kişilerin sosyal kimliğini biçimlendirir. Bu noktada mesleki farkındalık, sosyal kimlik kuramının temel varsayımlarından biri olan “bireyler üyesi oldukları sosyal grubu dikkate alarak kendilerini tanımlar ve grupla özdeşleşerek sosyal kimliklerini oluştururlar” varsayımına katkıda bulunmaktadır.

İnsanın var oluşundan getirmiş olduğu bir kimliğe sahip olma hissi, kişiye zihinsel bir rahatlık verir. (Tarhan 2017). Sosyal kimlikte “toplumsal alanda ben kimim?” sorusu önemlidir. Bu sorunun cevabını bulamayan huzurlu olamaz ve sağlıklı ilişkiler kuramaz. İşte mesleki farkındalık bu sorunun cevabını verebilmeyi kolaylaştırmaktadır. Mesleki farkındalık ile sosyal kimliğini bulan kişi, kimlik karmaşasından kurtulabilir.

Her bir kişi, topluluk içerisinde bireysel kimliğini saklayarak ortak kimliğe kaymaktadır. Kendi kimliğini koruyup saklamak suretiyle sosyal kimlik değişimi geçirmektedir. İnsan davranışını esasen; onların benlik algısı ya da kimlikleri belirlemektedir. Kimliği belirleyen esaslardan birisi ise insanların mensup oldukları birlikteliklerdir (Canter 2011). İnsanların benliğini belirleyen bu grupların kimlik oluşturma konusunda işlevsel olabilmesi için gerekli koşul, mesleğinin farkında olmaktır. Çünkü insanlar iş dünyasına girerek benlik duygusunu bu yasal gruplarda biçimlendirirler. Benliği biçimlendiren bu grupların gereklilikleri konusunda farkında olmak her kişi için önemli olmaktadır.

Kişilerin davranışlarının anlaşılmasında hangi toplumsal gruba ait oldukları önemlidir. Çünkü bir grubun değeri, kişinin nasıl davranacağı hakkında güçlü bir ipucu vermektedir. Bu, kişinin nasıl düşünebileceği, nasıl hissedebileceği ve nasıl davranabileceği hakkında ön fikir vermektedir (Zastrow ve Krist-Ashman 2016). Mesleki farkındalık kişinin, grup eylemlerinden, duygu ve düşüncelerinden oluşan zeminde bulunan kimliğe bürünmesini sağlar. Böylece kişi sosyal hayatta dâhil olduğu gruplar içerisinde, diğer gruplara karşı daha sağlam konum alabilir.

Tajfel'e göre sosyal kimlik, bir gruba ait olmaktan kaynaklanan değerden oluşturulan bir kimliktir. Kişi kendisini bir sosyolog, bir doktor, bir anne vb. şekillerde algılayarak farkına vardığında artık söz konusu olan sosyal kimliklerdir. Bireysel olan kimlikler meslekle birlikte yerini sosyal kimliğe bırakmaktadır (Demirtaş Andaç 2003). Mesleki farkındalık kişiye sosyal kimlikle ilgili cevaplarının verilmesinde rol almaktadır. Böylece kişi, sosyal kimliğini tanımakta ve ona göre hareket etmektedir.

Bir sosyal gruba üyeliğe ilişkin bilgiyi kazandıracak olan araçlardan bir tanesi mesleki farkındalık kavramıdır. Kişi gruptan sayılabilmek için asgari nitelikleri karşıladığı takdirde çoğu zaman kendiliğinden grubun bir parçası olabilir. Söz gelişi motosiklet ehliyetine sahip olduğunda “motorcu” grubunun bir üyesi olunabilir. Ancak tam kabul görebilmek için ise motorcu etiğinin, değerlerinin ve imajının sahiplenilmesi gerekmektedir. Bu şekilde sosyal kimliğe geçiş yapılabilir. Bir gruba üyeliğe ilişkin kendiliğinden gelişebilecek bu sosyal ritüeller gerçekleşmediğinde veyahut zayıf kaldığında mesleki farkındalık kavramı araya girerek kişinin herhangi bir gruba kabulünü kolaylaştırır ve gruba ait sosyal kimlik kişiye kazandırılır.

Toplumsal yapıda sosyal kimlikler önemlidir çünkü diğerleriyle olan etkileşimler gruplar üzerinden sürdürülmektedir. Son sosyal kimlikler, meslekler üzerinden belirlenir ve bunlar bazen kalıcı hale gelirler (Karayalçın 2019). Mesleğin sosyal kimlikte oynadığı rol göz önüne alındığında meslekle ilgili farkındalığın önemi de ortaya çıkmaktadır. Meslek temelli sosyal kimlikte nelerin nasıl olması gerektiği mesleki farkındalık ile bulunabilir.

Kişi grubun bir üyesi olduğunda kendi kimliği arka planda kalır ve grubun sunduğu sosyal kimlik ön plana çıkar. Bu sayede insan yalnız kalmaktan kurtulur ve kendisini olumlu algılayarak diğer gruplardan üstün görme ihtiyacı giderilir. Kişinin kendisine yönelik olumlu algının oluşumunda dâhil olduğu grup rol oynamaktadır. Toplumsal konumu iyi olan gruplar sosyal kimliğin de olumlu algılanmasını destekler. Diğer gruplara nazaran toplumsal konumu düşük seviyede olan gruplar da üyelerinde olumsuz kimlik algısı oluştururlar. Bu algıdan kurtulmak için de çeşitli araçlara ihtiyaç vardır (Demirtaş Andaç 2003). Olumlu bir sosyal kimlik kazanımı için geliştirilen stratejilerden birisi mesleki farkındalık eğitimi olmalıdır. Mesleki farkındalık eğitimi düşük seviyede olan grup prestijini yükseltmek için grubun sosyal konumu hakkında bilgi verir ve bunun geliştirilebilmesi için imkân sunar.

Toplulukların iki tür olabileceğini ve bunlardan birisinin kader cemaatleri olduğunu diğerinin ise konumuz açısından önemli olan fikir, düşünce ve ilkelerle oluşturulan cemaatler olduğunu söyleyen Bauman (2017), ikinci tür topluluk ile mesleki farkındalıkla oluşturulan kimliğe ve devam ettirilen birlikteliğe işaret etmektedir. Bir meslek fikri ve mesleğin sahip olduğu ilkeler mensuplarını etrafında toplayarak kimlik kazandırmaktadır.

Mesleki farkındalık grup içi yaklaşımlarda rol oynayabilir. Grubun varlığını sürdürmesi için gerekli sayılan; grubunu güçlü görme, grup üyeleriyle işbirliği yapabilme, grubun başarısına ortak olma, grup üyeliğini sürdürme istekliliği gibi önemli özellikler mesleki farkındalık kavramı tarafından desteklemektedir (Demirtaş Andaç 2003).

Mesleki farkındalık; kişiye meslekten kaynaklı bir kimliğinin olduğunu ve bu kimliğin mesleğin değerleri ve ilkeleriyle ilgili olduğunu söyler. Yine toplumsal arenada meslek grubunun bir konumu olduğunu, mesleğin farkında olarak davranışlar sergilenmesi halinde toplumsal konumun korunabileceğini veya düşük seviye sosyal kimlik verilmiş bir meslek grubunun yeni değerler, ilke ve amaçlarla yeniden konum alabileceğini söylemektedir. Aynı zamanda istenilen formata getirilebilen meslek kültürü içerisinde rollerin şekillenerek üyelerin kimliklerinin oluşturulabileceğini de söyler.

Mesleki Farkındalık ve Toplumsal Statü ile Anahtar Rol

Tek başına ekonomik durum toplumsal statüyü belirlemez ancak ekonomi veya mesleki durum bu belirleyiciliğin en başındadır. Bu nedenle mesleki farkındalık kavramı ile statü kavramı arasında doğru orantılı bir ilişkinin olduğu varsayılmış olup diğer statü kaynaklarına çokça değinilmeden konuya giriş yapılacaktır. Yoksa statünün belirleyicileri arasında aile, soy, servet, cinsiyet, yaş, köken vb. gibi referansların olduğu da bilinmektedir.

Sosyal yapı ve kişilik ekolündeki etkileşimci yaklaşımlar “Bir kimsenin toplumdaki yerinin davranışın başlıca belirleyicisi” (Bock 2001) olduğu şeklindeki sosyal konumu temel alan varsayımdan hareket ederler. Davranışın temel belirleyicisi kişinin toplumdaki statüsüdür. Sahip olunan meslek de çoğunlukla toplumsal statüyü belirlemektedir. O hâlde meslekten kaynaklanan statüye göre davranmak mesleğin farkında olmayı gerektirir.

Statü, kelime anlamı olarak makam, mevkii, konum, pozisyon anlamına gelmektedir. Toplumsal statü ise kişinin sosyal yapıda aldığı konumdur. Toplum statüyle kendisini oluşturan bireylere bir sosyal konum atar. Bu sayede üyelerin sosyal bir anlamı ve değeri oluşur. Statü, birey veya gruplara toplumun diğer üyeleri tarafından yüklenen toplumsal onur, itibar veya saygınlıktır (Ceylan 2011). Toplumsal yapıda meslekler üyelerine sosyal saygınlık kazandırmaktadırlar. İcra edilen mesleğin ilkeleri, etiği, davranış biçimleri, toplum tarafından meslekten neler beklediği gibi durumlara göre bu toplumsal statünün seviyesi değişmektedir. Toplum tarafından verilen bu statü değerini korumak için mesleki farkındalık gerekmektedir. Çünkü tek başına meslek sahibi olmak statüyü korumaya yetmemektedir. Meslekler statü kazandırır ancak o statüye verilen değeri koruyabilmek için mesleğin farkında olmalıdır.

Kişi, karşısındakilerde bırakmak istediği izlenime inanmalıdır (Goffman 2014). Eğer buna inanırsa karşısındakileri ikna ederek verdiği izlenime uygun tepkiler alır. Mesleki farkındalık kişinin bırakmak istediği izlenime kendisinin de inanmasını sağlamaktadır.

Linton’dan aktaran Ceylan (2001), bir birey ile statüsü arasındaki ilişkiyi otomobil ile sürücüsü arasındaki ilişkiye benzetmektedir. Sürücünün otomobil kullanımı, iyi veya iyi olmayan sonuçlara yol açabilir. Kişi statüsünün gerektirdiklerine uymadığı takdirde statünün faydasını göremez. Kişi ile statüsünün birebir örtüşmesi zorunluluk değildir ancak meslekten kaynaklı doktorluk bir statüdür ve toplumda bir saygınlığı vardır. Bu statünün rol ve performansının sergilenmemesi hâlinde kişi, bu statünün getirdiklerinden faydalanamayacaktır. Kişinin lüks bir otomobili olabilir. Bu, o kişiye toplum tarafından atfedilen statüsüdür. Ancak kişi bu statüyü gereği gibi kullanmazsa toplumdan istifade etmek istediği veya umduğu saygınlığı alamaz. Son model spor bir otomobil ile seyyar manavlık veya hurdacılık yapmak gibi istenilmeyen sonuçlar ortaya çıkar. Bu durumda toplum kişiye nasıl bir değer vereceği konusunda kararsızlık yaşar ve kişi önemsenmemeye başlanır. Hatta kişi kendi meslek mensupları tarafından da statüsel bir destek göremeyebilir. Grup içi üyeliğin sürdürülebilmesi için mesleğin gerekliliklerine mesleki farkındalık ile dikkat edilmesi gerekmektedir. İşte mesleki farkındalık kişiye otomobili yani verilen itibarı nasıl kullanılacağı hususunda yön göstermektedir. Mesleki farkındalık varsa statünün olumlu sonuçlarını toplamak daha mümkün olmaktadır.

Her statü birbiriyle aynı değerde değildir. Kimilerinin değeri diğerlerine göre daha düşüktür. İşte bu nedenle mesleki farkındalık önemli bir araçtır. Geliştirilmiş ve uygulanan bir mesleki farkındalık, mesleğin kültür dinamiği ile oynayarak toplum tarafından daha kabul edilebilir meslek etiğini, meslek ilkelerini ve toplumun mesleğe ihtiyaç algısını şekillendirebilir. Böylece toplum tarafından mesleğe yöneltilen daha saygın bir algı oluşturulabilir. Peki, daha saygın algılanmak neden önemlidir? Şöyle ki; birey veya gruplar gücünü toplumsal statülerinden almaktadırlar. Toplumda söz sahibi ve etkili olmak grupların var oluşunda yatmaktadır. Bu nedenle mesleki farkındalık ile geliştirilen ve beslenen bir statüyü korumak ve sürdürmek sosyal güç açısından önemlidir.

Bock, bir çalışmasında (2001) “Bir sosyal ortamda her oyuncu belli bir kişi tipi olduğunu zımnen iddia eder ve bu sıfatla (bir doktor, bir taksî şoförü, sadık bir eş, yetenekli bir makinist ya da masum bir seyirci) davranılmasını bekler” diyerek kişide oluşan beklentiden ve toplumun mesleğe göre nasıl davranacağı beklentisinden bahseder. Yine aynı çalışmada (2001) orta sınıf Amerikalıların kendilerini tanıtırken uzmanlaşmış oldukları beceriler veya meslekleri üzerinden bir girişimde bulduklarını belirtmektedir. Dolayısıyla kişiler diğerlerine meslekleri üzerinden ne olduklarını ve kendilerine nasıl davranılması gerektiğini bildirmektedirler.

Toplumsal rol, kişinin diğerlerine karşı oynadığı statünün gereklerinin yerine getirilmesi olarak tanımlanabilir (Goffman 2014). Rol belirli bir statüye sahip olan kişiden beklenen davranıştır. Mesleki farkındalık, kişinin mesleğinden kaynaklı statüsü gereğince yerine getirilmesi arzu edilen davranışlar hakkında sürekli dikkatli olmasını sağlamaktadır.

Ekonomik değerlerin ön planda tutulduğu toplumlarda bir kişinin mesleği onun anahtar statüsünü ve nasıl davranması gerektiği noktasında anahtar rolünü belirlemektedir. Bu yapıya sahip toplumlarda genellikle anahtar statü meslekler üzerinden belirlenmektedir. Kişinin toplumdaki duruşu toplumsal statüsünün etkisindedir fakat onunla da özdeş değildir (Ceylan 2011). Ancak yine de anahtar roller kişilerin hayatında önemli bir yer tutmaktadır. Kişinin toplumsal rolünün olması kişisel rolünü ortadan kaldırmamakla birlikte büyük ölçüde davranışlarını toplumsal role göre şekillendirmektedir. Son meslek üzerinden oluşturulan sosyal rolün kalıcı olmasının sonuçlarından biri de; kişinin artık o mesleği icra etmemesi durumunda yaşayacağı boşluktur. Kendisini emekli olmasına rağmen toplumsal statüsü üzerinden tanımlayan bir müdür, emekli olduğunda sorun yaşamaktadır. Çünkü aktif çalışma hayatında kazandığı toplumsal statüsünün gereklerine göre anahtar rolünü canlandırmaya devam etmektedir ancak toplumsal statüsü emekliliği ile birlikte değişmiştir. Bu değişimi dikkate almayan kişi sosyal ilişkilerinde ve ortamlarda bocalamaktadır. Aslında anahtar statüsünü kaybetmesine rağmen anahtar rol içerisinde kalan kişileri kurtaracak olan yine mesleki farkındalıktır. Mesleğin farkında olmak kadar meslekten emekli olmanın farkında olmak da sosyal ilişkiler açısından önemlidir. Bu durumda yine hangi statüye sahip olunursa ona göre farkında olmak emekli olmuş bir kişinin sosyal ilişkilerinde uyumunu kolaylaştıracaktır.

İnsanlar, her gün topluma karışırken toplumsal statü ve anahtar rolleri görebilen, bu toplumsal konumu ve konuma uygun davranışlar sergilenip sergilenmediğini ölçen

gözlükler kullanmaktadırlar. Ve yine etkileşimde bulunacakları toplum unsurları tarafından (kişi, grup, topluluk veya yığınların) kendisine nasıl davranılması gerektiğini belirten gömlekler giymektedirler. Bu gözlük ve gömlekler sürekli olarak kullanılmaktadır. Eğer gömleğe uygun davranılmıyorsa gömleğe verilen değer de düşmektedir. Bu tekrar ettikçe o gözlük artık o gömleği düşük toplumsal statüde görmeye alışacaktır.

Kişilerin sahip olduğu anahtar rol ile tutum, davranış ve değerleri arasında bir tutarlılığın olması beklenilir. Etkileşimde tarafların sosyal statüleri açıktan veya gizliden devreye girmekte olup karşı taraftan ne tür davranışlar sergilemesi gerektiği beklentisi oluşmaktadır. Anahtar rol ile sergilenen tutum, davranış ve değerler farklı olduğunda karşı tarafın gösterdiği değer azalmakta ve toplumsal ilişkileri olumsuz etkilemektedir. Mesleki farkındalık eğitimi alan kişiler vitrindeki anahtar rolün gereklerinin farkında olmakta ve toplumdan beklediği değer ve yaklaşımı görebilmektedir.

Mesleki Farkındalık ve Meslek Kültürü ile Meslek Değerleri

Meslek kültürü, mesleğin içinde ve dışında mevcut olan normlar, değerler, davranış biçimleri, ritüeller ve geleneklerdir. Meslek kültürü, mesleğin uygulanması sırasında ve mesleki çalışma dışında, mesleki inançlardan kaynaklı, mesleğe anlam veren yapıp etmelerden oluşan bir yapıdır. Her mesleğin kendi kültürü vardır. Bu kültürü, mesleğe çoğunlukla has olan değerleri, inançları, normları, hikâyeleri, törenleri, sembolleri, marşları, alışkanlıkları ve tutumları oluşturur. Mesleğin farkında olmak o meslek kültürüne uygun olan veya olmayan davranışların neler olduğuna dair mesleki kültürel haritayı okumaktır. Bu haritaya göre davranışlara yön bulmaktır (Boyak Özcan ve Demir 2011).

Örgüt, bir amacı veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik demektir (Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük 2020). Meslek grupları da birer örgüttür ve örgüte özgün özellikleri bünyesinde barındırır.

Literatürde örgüt kültürü ise yaygın olarak Gordon tarafından “Tipik davranış kalıplarını ortaya çıkaran ve paylaşılan varsayımlar ve değerlerden oluşan örgüt sistemleri” şeklinde tanımlanırken; Brown da örgüt kültürünü “Bir örgüt üyelerinin davranışlarına yansıyan inanç ve değerler bütünü” olarak tanımlamaktadır. Meslek kültürü, mesleğe yeni katılan üyelerin meslek grubunu temsil edebilmesi için öğrenmesi gerekenleri ortaya koymaktadır. Böylece mesleğin yeni üyeleri, örgüt içi ve dışı ilişkilerde örgütün kuralları, giyim tarzları, davranış biçimleri gibi konularda yapılması gerekenler hakkında bilgi sahibi olurlar (Erkmen 2010).

Mesleki farkındalık, üyelerce mesleki kültüre ait paylaşılan değerlerin hayata geçirilmesini sağlamaktadır. Bir meslek kültürü içerisinde değerlerin temelleri inançlardan geçmektedir. İnanç temelli değerler normları oluşturmaktadır. Normların sonucunda da davranışlar ortaya çıkmaktadır (Erkmen 2010). İşte meslek kültürü içerisinde oldukça önemli boyutlar olan inançlar, değerler ve davranışlarla oynamak, bu boyutlara istenilen amaçlar doğrultusunda biçimlendirmek mesleki farkındalık eğitimi ile mümkündür. Söz gelişi bir firmada, ürün iadesinde tüketici lehine hareket etmeye meyilli bir inanç yaygınsa, bunun temel olduğu değer müşteri odaklılıktır. Bu değer neticesinde ise her türlü sorunu yasalarca belirlenen süreden daha kısa bir

zamanda çözmek meslek üyelerinin normu olur ve kalite politikasına uygun bir şekilde davranışlara yansır. Bir mesleğin kültürünün şekillenmesine yönelik verilen bu örnekler mesleki farkındalığın, meslek için faydalı bir inanç ve buna bağlı faydalı bir değer ile mesleğe uygun faydalı davranışlar oluşturabildiğini görmekteyiz. Mesleki farkındalık, meslek kültürünün içerisinde mevcut olan değerlerin, normların ve davranışların fark edilmesini; grup inancı ne ise ona göre davranılmasını sağlar. Meslek kültürünün temelleri olan bu hususlarda üyelerine bilinç kazandırır ve onları uyanık hâlde tutar.

Bu noktada düşünmeye devam edilirse eğer öncelikle bir meslek olarak “sanayi esnafı, polis, taksi şoförü” vb. denilince beynin biyo-psikolojik oyunları zihinde canlananlara bir bakılmalıdır. Eğer ki bu mesleklerin kültüründe değiştirilmesi istenilen ve genellikle standart olarak sergilenen bir davranış varsa bu amaç yönelimli mesleki farkındalık eğitimi ile gerçekleştirilebilir. Eğitimle birlikte bir süre sonra bir meslek grubu üzerindeki olumlu veya olumsuz psikolojik şemalar ve etiketler, mesleki farkındalık eğitimi verilen o grubun biçimlenmesine paralel olarak değişir. Meslek birliği tarafından özel halk otobüsü şoförlerine görev sırasında mecburen beyaz gömlek, siyah pantolon, siyah kravat ve siyah kundura giydirilmesi kararı alındığında ve bu yaptırım denetime tabii tutularak sürdürüldüğünde; aynı zamanda müşterilerle ilişkileri açısından eğitim verildiğinde üyelerin davranış kalıplarında değişimin meydana gelmesi beklenilecek bir durumdur.

Mesleki farkındalık eğitimi, inançlar üzerine inşa edilen değerlere ve bu değerlerin çıktısı olan davranışlara istenilen şekilde müdahale etmeyi kolaylaştırır. Biçimlendirilmiş bir meslek kültürüyle diğer toplumsal grupların bakış açısı değişebilir ve mesleğe yeni bir imaj kazandırılabilir. Meslek imajının yetersiz olduğu meslek birliklerine, revize edilmiş bir imaj kazandırmak, mesleki farkındalık eğitiminin nihai hedefleri arasındadır. Mesleki farkındalık eğitimi ile meslek çıkarları doğrultusunda şekillendirilmiş yeni mesleki değerler üyelerince eyleme geçirildiğinde toplumsal arenada mesleğin saygınlığı olumlu değişir ve etkili bir meslek birlikteliği sağlanır.

Dichter’e göre örgütsel imaj, “Örgütün bireylerin zihinlerinde bıraktığı izlenimler toplamıdır” (aktaran Erkmen 2010). Bu nedenle mesleki farkındalığı düşük üyeleri olan meslek grupları, diğerlerinin zihninde sürekli itibar kaybı yaşar ve meslek imajına müdahale edilmediği sürece grup çıkarları korunamaz. Düşük mesleki farkındalığı olan üyeler birlikte hareket edemezler. Meslekle ilgili bir sorun üyenin bizzat kendisini ilgilendirse bile bu soruna uzak kalır, çözüm üretmez. Binaenaleyh diğerlerinin zihninde güçlü bir örgüt imajı bırakmak için mesleki farkındalık gerekmektedir.

Mesleğin kültürü, üyelerde mesleğin değerleriyle bezenmiş standart davranışlar, standart değerler ve standart düşünme biçimleri ortaya çıkarmaktadır (Erkmen 2010). Eğer bir meslek birlikteliği kendi meslek kültürünü kontrollü ve istendik doğrultuda oluşturamamışsa bu noktada meslek kültürünün geliştirilebilmesi için mesleki farkındalık elzemdir. İyi bir mesleki farkındalık kazanımı için öncelikle meslek kültürünün incelenmesi gerekir. Mesleğin kültüründe eksik olanın tespiti yapılması ardından amaca yönelik eksik olan veya olması istenilen değerlerin mesleki farkındalık eğitimiyle oluşturulması gerekir.

Mesleki farkındalık, görevini yerine getiremeyen meslek kültürünü canlandırmak veya yenisini inşa etmek için önemli bir araçtır. Verilecek olan mesleki farkındalık

eğitiminde meslek kültürünün değerlerini telkin eden bir yaklaşım izlenmeli ki o takdirde işlevi azalan mesleki normların ve değerlerin yenileriyle değişimi sağlanabilsin. Böylece mesleki örgüte yararı olmayan veya üyelerine yaptırımlarda bulunamayan normların yerine daha işlevsel olan, üyeleri üzerinde hissedilebilir yeni meslek kültürü oluşturulabilir (Erkmen 2010).

Mesleki farkındalık ile grup kültürüne kazandırılacak öğelerle, mesleğin çekiciliği de arttırılabilir. Rağbet edilen amaçları oluşturulan ve üyeler arası ilişkilerde tutkunlukları güçlü grupların üye sayısı da artarak sosyal açıdan daha güçlü olması sağlanabilir.

Yine mesleki farkındalık, gruba dâhil edilecek üyelerde bulunması veya oluşturulması gerekli olan bağlılık gibi nitelikleri kazandırır (Goffman 2014). Mesleki farkındalık, meslek grubunun amacına hizmet etmeleri için grup üyelerine sadakat, meslek için disiplin ve mesleki çıkarlar için önlem alabilirlik kazandırır. Bu niteliklere sahip grup üyelerinden oluşan bir mesleki grup toplumsal sahada daha güçlü ve etkili olabilir.

Mesleki Farkındalık ve Mesleki Grup Aidiyeti

Grup kavramının sosyal psikoloji çoklu disiplininde çeşitli açılardan ele alındığı ve kavrama, yapılan tanımlamalarla çeşitli özellikler yüklendiği malumdur.

Grup, “Belirli bir amacın gerçekleşmesi bakımından aralarında karşılıklı bağımlılık ilişkileri bulunan bireyler topluluğudur” (Bilgin 2007). Dereli ve Cengiz’in (2011) Fichter’den aktardığına göre grup, “Ortak hedeflerin peşinde olan normları ve değerlerine göre roller alan bireylerden oluşan sosyal birliktir.”

Pek tabii sosyal psikolojide grupların çeşitleri vardır. Konumuz açısından meslek grupları “ikincil ya da örgüt” grubu içerisinde yer almaktadır. Bu gruplarda çok sayıda üye bulunur ve aralarındaki ilişki dolaylı ve fonksiyondur. İlişkiler; meslek, örgüt veya kurum vasıtasıyla yürümektedir. Mesleki farkındalık, bu noktada meslek mensuplarını geçici durumsal grup olmaktan çıkararak onlara örgüt grubu biçimi kazandırır ve ayrıca üyelerine aidiyet hissi vererek “aidiyet grubu” olunmasına da katkı sunar (Bilgin 2011).

Kişilerin üyesi olduğu meslek grubunun hedeflerini kendi hedefleri gibi sahiplenmesi ve grubun normlarına göre davranabilmesi için gerekli olan his aidiyet hissidir ve bunu mesleki farkındalık kazandırır.

Mesleki farkındalık, meslek grubu amacının üyeleri için anlamlı ve önemli olmasını sağlar. Meslek grubunun çıkarlarını üyesi için sürekli önemli hale getirir, önemli hale gelen grup edimi sonucunda bireyde çaba artar. Eğer kişiler mesleğinin farkında değillerse bu halde bir gruptan söz etmek yerine kalabalıktan bahsedilebilir.

Bir gruptan bahsedilebilmesi için üyeleri arasında sosyal bağların olması, amaçların aynı zeminde bulunması, bir grup olunduğunun “farkında” olunması, grup amacı doğrultusunda birlikte hareket edilebilmesi gerekmektedir (Aksu 1996). Mesleki farkındalık bir kalabalığın grup olabilmesi için gerekli yukarıdaki şartların içinde bulunmakta ve bu şartları sürdürmektedir. Birlikteliğin grup olmasını sağlayan bu

şartlar, mesleki farkındalık bilincini ortaya çıkarırken aynı zamanda mesleki farkındalık da bu şartları beslemeye devam etmektedir.

Meslek üyeleri arasındaki bağların sıkı olması grup üyeleri arasındaki tutkunluğ u belirler. Eğer ki üyeler arasında mesleki farkındalık düşük seviyelerdeyse o zaman üyeler arasındaki bağ gevşektir. Öyle ki grup içerisinde boşa zaman geçirildiği hissi uyanmaktadır. Bu da grup için çabalamayı ortadan kaldırmaktadır (Taylor, Peplau ve Sears 2007).

Meslek grupları üzerinde yapılan çalışmalarda gevşek, kararsız, stratejik ve tutucu grup türleri ortaya konulmaktadır. Üyelerinin çok fazla becerikli olmadığı, düşük ücretli çalışanlardan oluşan gruplar, gevşek gruplar olarak tanımlanmaktadır (Aksu 1996). Diğer mesleki grup tespitleriyle birlikte bir grubun işlevsel olacak şekilde var olması üyelerinin niteliklerine göre değişmektedir diyebiliriz. Üyelere bu fonksiyonel niteliği kazandırmak mesleki farkındalık eğitimden geçmektedir.

Toplum içerisinde kişilerin kendisini bir yere ait hissettiği ve yalnızlığını giderebildiği meslek, aile, arkadaşlık gibi sosyal çevreleri vardır ve bu çevreler kişide aidiyet hissi ni oluşturamazlarsa işlevini kaybederler (Bauman 2017). Mesleki farkındalık güçlü birlikteliği sağlamayan, işlevi zayıflamış meslek gruplarında aidiyet hissi oluşturarak tekrar kullanışlılık ve güvenilirlik kazandırır.

Mesleki farkındalık ile her hangi bir meslek grubunda “biz” kavramı daha ön plana çıkmaktadır. Böylece diğer gruplar tarafından da grup kimliği tanınır. Mesleki farkındalığın diğer gruplara karşı var olma mücadelesinde rol aldığını ve önemli olduğunu söylemek mümkündür (Dereli ve Cengiz 2011).

Mesleki farkındalık bilinci kazandırılmış olan gruplarda istendik davranış değişimi daha mümkündür. Grup bilinci, değişim için harekete geçirilmek istenen üyede yalnız olmadığı hissiyatını uyandırır ve davranış değişikliği noktasında üye, daha çabuk ve uyumlu davranış sergiler (Aksu 1996).

Grup çalışmalarında öncü olan sosyal bilimci Kurt Lewin, grupların etkileme gücüne sahip varlıklar olduğunu belirtmektedir (Dereli ve Cengiz 2011). Toplumu etkileyebilmek için grubun güçlü olması gerekir. Herhangi bir meslek grubunu güçlendirecek tekniklerden biri mesleki farkındalık eğitimidir. Mesleki farkındalığı yüksek üyelere haiz olan gruplar, toplumsal alanda ve yasa oluşumunda sözünü daha dinlenir kılmaktadır.

Değerlendirme, Sonuç ve Öneriler:

Bir avukat barosunun avukatların ekonomik sıkıntıları hakkında basın açıklaması yapması (memurlar.net 2020), iş adamlarının boş vakitlerinde golf sporuyla ilgilenmesi, dolmuş şoförlerinin davranış tarzları, emekli olan bir müdürün sosyal çevresiyle ilişkilerinde bocalaması, bir yazarın editörüne kaprisi, av bayisi olan bir esnafın giyim tarzı, işçilerin dünya görüşü, bir ressamın fuları, öğrencilerin özerkliği, sanayi çalışanının çay tiryakiliği, çiftçilerin siyasal algıları, memurun yaşam biçimi, sanatçıların saç stili, hâkim ve savcılarının tutumları, mimarların vakit geçirdiği ortamlar, erkek akademisyenlerin top sakalı, bürokratların otoriter tavırları, askerlerin emrivaki

tutumları, pilotların güven verici anonsları, öğretmenlerin sevecen tavırları, apartman bakıcısının sıcak davranışları, beden işçilerinin hayatı “tı” ye alan eğlenceleri, doktorların anlaşılması zor konuşmaları, hemşirelerin titizliği, pazarcıların gür sesi, balıkçıların hikâyeleri, evde çalışan temizlik işçisinin samimi hâlleri, ayakkabı boyacısının sohbeti, seyyar satıcının sokak şovu... Bütün bunlar aslında mesleki farkındalıkla ilişkilidir. Kişi istese de istemese de mesleki farkındalık, az veya çok bu görüngülerin –zıddı da olabilirdi- temelinde bulunmaktadır.

Mesleki farkındalığın olmayışı meslek seçiminde bulunan bireylerin de nasıl bir meslek camiasına girdiğini bilinmez kılmaktadır. Meslek eğitimi sırasında mesleki farkındalık eğitimine yer verilmemesi, kişinin mesleğin gerektirdiklerinden bihaber mezun olmasına neden olmaktadır. Bu nedenle kişinin mesleğe aidiyet hissi zayıf kalmaktadır.

Mesleki farkındalık eğitimi sırasında mesleğin ve üyelerinin ne kadar değerli ve biricik olduğu bilgisi zihinlere işlenmelidir. İfa edilen işin toplum döngüsünün işleyebilmesi için ne kadar önemli bir görev olduğu bilinci üyelere verilmelidir. Aksi halde üyeler kendilerini diğer mesleki gruplardan daha değersiz görürler. Eğer ki bir mesleki grupta kendi grubunu değersiz görme hissi yaygınsa bu da o grup üyelerinde mesleki farkındalık bilincinin olmadığını gösterir.

“Ortak bir kültür, ortak dile dayanmak suretiyle meydana gelir” (Kaplan 2016). Dilde, günlük konuşma dili yerine terim diline ağırlık verilmesi mesleğin saygınlığını korur. Mesleki ortak söylemler oluşturulması mesleki farkındalığın geliştirilmesinde gereklidir. Ortak söylemler üyelerde “mesleki benliğin” sıcak ve ön planda tutulmasını sağlar. Mesleki farkındalığı artırmada mesleğe uyumlu slogan oluşturmak da uygun bir tekniktir. Yine ortak kültür için meslek mensuplarının kullanacağı ortak semboller olmalı ve her bir meslek üyesi bu sembolleri kullanmalıdır ki mesleki farkındalık oluşturulabilsin.

Mesleğinde farkında olmak kişinin bulunduğu toplumda hayata ve sosyal tabakaya bir mana vermesini ve işine daha gayretle sarılmasını sağlar. Meslek eğitimi verilirken mesleğinde farkındalık eğitimin verilmesi mesleğin kültürüne göre şekillenmiş bir sosyal kimlik oluşturur.

Mesleki farkındalık, meslek içi sosyalleşmeyi kolaylaştırmaktadır. Üyelerin birbiriyle olan iletişimini ve birbirine olan desteğini artırmaktadır. Grup içerisinde uyumu artırır ve birlikte hareket edebilme kabiliyetini geliştirir. Meslek üleriyle uyumlu hale gelen bireyler de meslek çıkarlarını korumaya ve bu konuda katkı sunmaya daha yatkın olurlar.

En itibarlı meslekler listesine bakıldığında mesleki farkındalığı yüksek olan üyelerden oluşan meslek gruplarının listenin başlarında olduğu görülür. Kazancı itibarıyla üst sıralarda yer alan meslek gruplarına göre düşük ücretler alınsa bile itibar sıralamasında üst sırada bulunan meslekleri görebiliriz. Bu, mesleki farkındalığı yüksek olan meslek gruplarının toplumsal tabakalaşma içerisinde statüsünün artması, toplumdaki saygınlığının artmasıyla ilgilidir.

Mesleki farkındalığı yüksek gruplar, meslek açısından özlük haklarını kazanımlarında daha güçlü organize ve daha etkili olabilirler; çünkü mesleki farkındalık mesleki

birliği güçlendirir. Mesleki birlik de meslek çıkarlarını savunabilmek için gerekli şartlardandır.

Mesleki farkındalığın olmadığı bir meslek grubunda sorun karşısında meslek üyeleri sessizdir. Diğer grupların birbirini kollayıp birbirine sahip çıktığı bilinir ve onların yasa çıkarabilme kabiliyetine, kendilerinin ise yok sayılmalarına şahit olunur. Üyelerinde tükenmişlik hissi yaygındır, kendi meslektaşlarının ilgisizliğinden yakınılır, hatta meslektaşlarının kendi mesleki imajını alaya alarak zedelediği görülür. Mesleğin görev tanımı net olmaz ve bunun sonucunda “angarya” işlerde öncelikli meslek grubu olarak görülür. Üyeler kendilerini değerli görmezler. Mesleki farkındalık ile mesleki birliğini sağlamış, toplumsal saygınlığını oluşturmuş ve koruyan meslekler, meslek çıkarları için mücadeleye devam edebilirken mesleki farkındalığı düşük meslek grupları yerinde saymaya ve yakınmaya devam edeceklerdir.

Meslek olarak “x” olmak neyi gerektirir sorusunun yanıtı mesleki farkındalık eğitiminin konusu olmalıdır. Bu çalışmadan sonra tüm meslekler için geçerli bir “amaç yönelimli mesleki farkındalık eğitimi” nasıl olmalı ve mesleki farkındalığın boyutları nelerdir sorularının yanıtlandığı özel bir çalışma yapılmasının da yolu açılmaktadır. Böylece mesleki cemaat problemleri, diğer meslek gruplarıyla çıkar mücadeleleri, mesleğin etiği ve ilkeleri, mesleğin imajı, meslekte bilinmesi gerekenler, mesleğin duyguları, meslekten beklentiler, mesleğin davranış biçimleri, meslek için gereken yeterlilikler gibi konular ele alınabilecektir.

Mesleğin sürekli farkında olmak evet, kişileri yorabilir. Belki bir insanı bu kadar biçimlendiği için etik de olmayabilir ancak; mesleki birlik sağlanamıyor, mesleğin sorunları üyelerinin sorunları olarak algılanmıyor, mesleki grup çıkarları elde edilemiyor, atfedilen toplumsal değer yeterli gelmiyor ve kötü mesleki imaj düzeltilemiyorsa biraz da olsa mesleğin farkında olmak gerekmektedir. Mesleki farkındalık ile kişinin sürekli biçimlendirilmesi doğru olarak algılanmasa da sosyal zeminde var olabilmek ve değer görebilmek için gerekli gibi de görünmektedir.

Kaynakça:

AKSU, Mualla Bilgin, (1996), “*İnsan İlişkilerinde Bir Boyut Grup Davranışı*”, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, II, 3: 315-328.

BAUMAN, Zygmunt, (2017), *Kimlik*, (Çeviren: M. Hazır), Ankara: Heretik Yayınları.

BİLGİN, Nuri, (2007), *Sosyal Psikoloji Sözlüğü*, İstanbul: Bağlam Yayınları.

BOCK, K. Philip, (2001), *İnsan Davranışının Kültürel Temelleri*. (Çeviren: S. Altuntek), Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

BOYAK ÖZAN, Mukadder. ve Canan. DEMİR, (2011), “*Farklı Lise Türlerine Göre Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Kültürü Metaforu Algıları*”, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, XXI, 2: 106-126.

CANTER, David, (2011), *Suç Psikolojisi*, Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

CEYLAN, Tuncay, (2011), “*Toplumsal Sistem Analizinde Toplumsal Statü ve Rol*”, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, XV, 1: 89-104.

DEMİRTAŞ ANDAÇ, Hanife, (2003), “*Sosyal Kimlik Kuramı Temel Kavram ve Varsayımlar*”, İletişim Araştırmaları, I, 1: 123-144.

DERELİ, Beliz. ve Dicle. CENGİZ, (2011), “*İnsan Kaynakları Yönetiminde Grup, Grup Dinamiği Kavramları ve Grup Dinamiğinin Ölçülmesi Üzerine Uygulama Örneği*”, Öneri Dergisi, IX, 0: 35-43.

ERKMEN, Turhan, (2010), *Örgüt Kültürü*, İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım.

GOFFMAN, Erving, (2014), *Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu*, (Çeviren: B. Cezar), İstanbul: Metis Yayınları.

İLHAN, Süleyman, (2008), “*Yeni Kapitalizm ve Meslek Olgusunun Değişen Anlamları Üzerine*”, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, XXI, 0: 313-328.

KAPLAN, Mehmet, (2016), *Kültür ve Dil*, İstanbul: Dergâh Yayınları.

KARAYALÇIN, Cem, (2019), “*Bir Sosyal Kimlik Olarak Meslek Kimliği Üzerine Bankacılık Sektöründe Pazarlama Açısından Nitel Bir Araştırma*”, International Journal of Labour Life and Social Policy, II, 1: 43-57.

KÖKTÜRK, Erol, (2006), “*Tarih Bilinci Meslek Kültürü ve Haritacılık Üzerine*”, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yayını, 37-51.

KUNDURACILAR, Zuhâl, AKBAŞ, Eda, BÜYÜKUYSAL, Çağatay, BİÇKİ, Demet. ve Emin Ulaş. ERDEM, (2012), “*Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Öğrencilerinde Mesleki Farkındalığın Değerlendirilmesi*”, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, II, 3: 186-192.

MEMURLAR.NET, (2021), “*Pandemi sürecinde avukatların ekonomik sıkıntıları*” <https://video.memurlar.net/video/66357/pandemi-surecince-avukatlarin-ekonomik-sikintilari.html> (Erişim Tarihi: 15.04.2021).

ŞAHSUVAROĞLU, Necdet Tuna, (2003), “*Eğitilebilir Zihinsel Engeli Olan İlköğretim 2. Kademe Öğrencileri İçin Geliştirilen Mesleki Farkındalık Eğitiminin Değerlendirilmesi*” (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

ŞİMŞEK, Nazmi, (2016), “*Farkındalık Bilinci*”, Türk Yurdu Dergisi, 105: 346.

TARHAN, Nevzat, (2017), *Toplum Psikolojisi ve Empati*, İstanbul: Timaş Yayınları.

TAYLOR, Shelly Elizabeth, PEPLAU, Lettia Anne. ve David O’keefe. SEARS, (2007), *Sosyal Psikoloji*, (Çeviren: A. Dönmez), Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.

ZASTROW, Charles. ve Karan Kay. KRİST-ASHMAN, (2016), *İnsan Davranışı ve Sosyal Çevre 1*, Ankara: Nika Yayınevi.

Extended Abstract:

Awareness is “the ability to read facts and events correctly, to see deeply, to approach consciously on recognizing and understanding them, to look without prejudice and impartially” (Şimşek 2016). Awareness is the state of being aware that requires fully comprehending a subject and constantly seeing, sensing and discerning.

In the study, the concept of awareness is approached in terms of focusing on professional requirements and the thoughts underlying professional behaviours, and the concept is framed as the continuity of this state in social relations.

Before defining professional awareness, it is useful to convey what the profession is. Occupation is “the basic link that binds the individual to the wider society. The individual’s articulation and integration into society takes place through his profession. His visibility in the public sphere is also possible mostly through his profession” (İlhan 2008). Since the profession has a great role in terms of being involved in the society and existing in the social arena, being aware of the profession owned is just as important. Because society perceives the person with his profession and gives him a status and defines him through his profession. Today, social status sensors are more prone to perceiving occupations. If behaviours suitable for the profession are not exhibited, these sensors cannot read and perceive the person correctly and the status value given to him begins to decrease.

Being aware in the profession means; to be aware of the ethics of the profession, the principles that will guide the members, the feelings of the profession, the expectations from the profession, the characteristics of the profession, how the leisure time is used by the majority of the members, and the norms and values of the profession.

The professional awareness of the person or the members of the profession plays an active role on their social relations. This factor, which deeply affects social relations, generally works without being noticed by its users. With this study, it is dwelled on the hidden motive in the transformation of social roles to behaviour by focusing on the concept of professional awareness that the people is generally unaware and has effects on the display of social roles and statuses.

In this study, the importance of professional awareness will be conveyed by emphasizing the concepts of awareness, profession group and belonging, social identity, social role and status, professional culture and professional values, and the relationship between these concepts and professional awareness will be discussed; and finally suggestions will be made about the content and importance of professional awareness training to occupational groups that have difficulties in acting together professionally.

In today’s modern time, identities in social life are determined through social roles or these roles have a large share in determining them. The most prominent of these roles is called as the key role. When looking at the meeting rituals, the sequence usually proceeds by sharing the names and age information, and then reporting what is done, that is, sharing the profession information. If a short acquaintance is taking place, these two or three pieces of information are usually sufficient for the parties. An acquaintance that realize without sharing professional knowledge always creates a feeling of incomplete acquaintance. Giving the details of the profession here comes from showing

the social role and status. This role, which determines the status in social relations, is a key role and is mostly shaped by professions.

Professions are one of the most important phenomena used by people in recognizing, introducing the people, in relationships and valuing people (Karayalçın 2019). Therefore, professional awareness is important in terms of enabling social comparison.

As Goffman quotes from Robert Ezra Park (2014) “We get to know each other in roles; we recognize ourselves in these roles” indicates the importance of professional awareness. For this reason, it would not be wrong to claim that the concept of professional awareness plays a central role in getting to know and promote oneself.

Every member of profession has behaviour, mentality and morality that more or less distinguish him from other professions. Professional awareness means having a conscious awareness of the behaviour patterns, mentality and ethics of the profession. Thus, it is possible to say that the profession that is performed shapes the behaviours and thinking styles of the person (Kaplan 2016).

Each member of a profession is different from each other in terms of social, academic, emotional, professional development, past experiences, conditions, wishes, learning styles, and worldview. But how can unity be achieved in spite of the difference in this difference? Professional awareness provides an adequate answer to this question. Professional awareness is the element that makes it possible for the members of the profession who are different in their personal fields to gather under one roof and brings the differences together in harmony.

It is important to understand the behaviours of people to which social group they belong. Because the value of a group gives a strong clue about how a person will behave. This gives a preliminary idea of how a person might think, feel and act (Zastrow and Krist-Ashman 2016). Professional awareness enables the person to impersonate on the ground consisting of group actions, feelings and thoughts. Thus, the person can take a more solid position against other groups within the groups in which he is involved in social life.

Professional awareness training facilitates the desired intervention in values built on beliefs and behaviours that are the output of these values. With a shaped professional culture, the perspective of other social groups can change and a new image can be given to the profession. To bring a revised image to the professional associations where the image of the profession is insufficient is among the ultimate goals of professional awareness training. When new professional values shaped in line with professional interests are put into action by its members through professional awareness training, the prestige of the profession changes positively in the social arena and an effective professional association is ensured.

The answer to the question of what it takes to be “x” as a profession should be the subject of professional awareness education. After this study, the way to conduct a special study is also opened to answer the questions of what should be a “goal-oriented professional awareness education” valid for all professions and what are the dimensions of professional awareness. Thus, issues such as professional community

problems, conflicts of interest with other professional groups, ethics and principles of the profession, the image of the profession, what should be known in the profession, the feelings of the profession, expectations from the profession, the behaviour patterns of the profession, the qualifications required for the profession will be discussed.

At this point of our study; It is assumed that any professional culture produces certain behavioural patterns shown by the members of that profession, people with professional awareness can act more jointly for the interests of the professional group they belong to, and professional groups consisting of members with high professional awareness have a better status and social power in the social stratum.